

માગશર સુદ ૮, રવિવાર તા. ૨૨-૧૨-૧૯૭૪
શ્લોક - ૫, ૬. પ્રવચન - ૧૨

છેલ્લી લીટી બે છે. ‘આ રીતે જીવાદિ તત્ત્વોને જેમ છે તેમ જાણીને...’ એટલે શું કહ્યું? કે આ આત્મા જે શુદ્ધ ચૈતન્યઘન (છે) એને આશ્રયે થતો ભાવ એ સંવર-નિર્જરા અને મોક્ષનું કારણ છે. બહુ ટૂંકુ. ચૈતન્ય જ્ઞાનાનંદ શુદ્ધ ધ્રુવ ચૈતન્ય. એ આવ્યું હતું. ‘આત્માના આશ્રયે જે જ્ઞાન-વૈરાગ્યરૂપ ભાવ પ્રગટે છે તે સંવર-નિર્જરા-મોક્ષનું કારણ હોઈ મને હિતરૂપ છે...’ આ એણે નક્કી કરવું જોઈએ. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? આત્માને આશ્રયે... ૧૧મી ગાથાનું લીધું છે. જેમાં આત્માનું અવલંબન હોય, જેમાં ભગવાન પૂર્ણાનંદ જેની પર્યાયમાં સમીપ વર્તતો હોય અથવા જેના આશ્રયે વસ્તુ સ્વરૂપ ભગવાન પૂર્ણાનંદ ધ્રુવ, એને આશ્રયે પ્રગટેલી જ્ઞાન અને ચારિત્ર દશા કે સમ્યક્, એ સંવર-નિર્જરા અને મોક્ષનું કારણ છે.

‘બાહ્ય પદાર્થોને આશ્રયે જે રાગાદિ ભાવો થાય છે...’ ચાહે તો તીર્થંકર હો કે એની વાણી હો કે શાસ્ત્ર હો, એનું વાંચન આદિ બાહ્ય પદાર્થને આશ્રયે થતાં રાગાદિ ભાવ એ બંધનું કારણ છે. એ શાસ્ત્રને વાંચીને, ભાણીને એનો આ આશય નીકળવો જોઈએ. એનું તત્ત્વ અને સાર તો આ છે. આહાહા..! જે ચૈતન્ય સ્વરૂપ પૂર્ણ વસ્તુ સ્વભાવ, એને આશ્રયે પ્રગટેલી દશા એ મોક્ષનું કારણ છે. અને બાહ્ય આત્મા સિવાય શાસ્ત્ર, દેવ, ગુરુ આ તો ઊંચા નિમિત્ત લીધા છે. સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર એ તો પર છે, એને આશ્રયે થતો ભાવ એ વિકાર છે અને દેવ-ગુરુ ને શાસ્ત્રને આશ્રયે થતો પણ રાગ છે. આહાહા..!

એ રાગ ‘આસ્રવ-બંધરૂપ હોઈ સંસારનું કારણ છે,...’ આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? ‘મને તે અહિતરૂપ છે.’ આહાહા..! ભગવાન સર્વજ્ઞ, ગુરુ અને શાસ્ત્ર એને આશ્રયે થતો રાગ એ મને અહિતરૂપ છે. આ અંતરની વસ્તુમાંથી નિર્ણય આવવો જોઈએ. આહાહા..! ભણાતર ઓછું હો, એની સાથે કાંઈ (સંબંધ નથી). ચૈતન્યનો આશ્રય અને પરનો આશ્રય-બે વાત. આહાહા..! ચૈતન્ય વસ્તુ જે અનંત ગુણનો પિંડ છે આત્મા, એને આશ્રયે-એને અવલંબે-એ સત્ય વસ્તુ મહાપ્રભુ એને આશ્રયે-એના અવલંબે જે દશા વીતરાગી પર્યાય પ્રગટે. એને આશ્રયે રાગ પર્યાય ન પ્રગટે. આહાહા..! અને બાહ્ય પદાર્થ ચાહે તો દેવ-ગુરુ-શાસ્ત્ર હો કે સમ્મેદશિખર હો કે શેત્રુંજય હો. આહાહા..! ‘એકવાર વંદે જો કોઈ...’ આવે છે ને સમ્મેદશિખરમાં? નરક, પશુ ન હોય. એવો એક ભવ નરક પશુ ન હોય, (એમાં શું છે?)

ભગવાન સર્વજ્ઞ હો કે એનું સમવસરણ હો કે એની વાણી હો, પણ એ બાહ્ય પદાર્થ છે. એને આશ્રયે થતો ભાવ આસ્રવ છે, બંધનું કારણ છે. આહાહા..! આખું જૈનદર્શનનું દોહન આ છે. પછી ગમે ઈ ભણો. મગનભાઈ! આહાહા..! ભગવાન આત્મા જેની પર્યાયમાં સમીપપણે આવે એનો અર્થ કે પર્યાય ત્યાં સમીપપણે જાય. આહાહા..! એને સમીપે છે ને એમ કહ્યું. ... નિયમસારમાં. જેની પર્યાયમાં ભગવાન સમીપમાં વર્તે છે. આહાહા..!

લાખ વાતની વાત નિશ્ચય ઉર આણો.

છોડી જગત દ્વંદ્વ કંદ નિજ આતમ ધ્યાઓ.

આહાહા..! આ વાત ન હોય અને બીજી બહારની કરોડો, અબજો ખર્ચે આ જંબુદ્વીપ અને અઠી દ્વીપ રંગે. રંગે શું કહેવાય? કોતરે. એ લાખ વાત છે, એને આશ્રયે તો રાગ થાય. હો, ભલે. પણ એ આસ્રવ છે, બંધરૂપ છે, કેમ કે અબંધ સ્વરૂપી ભગવાન આત્મા આત્મા તો 'અબદ્ધપુટ્ટં'. એ તો રાગથી બંધાયેલો નથી, એમાં દ્રવ્ય અને રાગ ક્યાં આવતા હતા? એવું જે વસ્તુનું સ્વરૂપ, એના આશ્રયથી ધર્મ થાય અને પર પદાર્થના આશ્રયે રાગ થાય. બીજી ભાષાથી (કહીએ તો). મગનભાઈ! પરપદાર્થને આશ્રયે અધર્મ થાય. નવનીતભાઈ! આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- રાગ થાય કે અધર્મ થાય બેય એક જ છે.

ઉત્તર :- એક જ કહેવાય. પેલી ચોખ્ખી વાત કહી. આહાહા..! આખું તત્ત્વનું સ્વરૂપ જ આ છે. એને કોઈ બીજી રીતે કહે કે પરદ્રવ્યને આશ્રયે થતો ભાવ આત્માને ધર્મનું કારણ થાય (એ વિપરીતતા છે). જે સંસારનું કારણ છે એ ધર્મનું કારણ ક્યાંથી થાય? સમજાણું કાંઈ? આવો માર્ગ છે.

જોયું! ટૂંકામાં નાખ્યું છે. 'આત્માના આશ્રયે જે જ્ઞાન-વૈરાગ્યરૂપ...' વૈરાગ્ય એટલે ચારિત્ર 'ભાવ પ્રગટે છે તે સંવર-નિર્જરા-મોક્ષનું કારણ હોઈ મને હિતરૂપ છે અને બાહ્ય પદાર્થોને આશ્રયે...' બાહ્યમાં કોણ રહ્યું? આત્મા સિવાય બધા બાહ્ય. આહાહા..! સ્ત્રી-કુટુંબને આશ્રયે, આ ધંધાને આશ્રયે ભાવ થાય એ કેવો હશે? સંસારનું કારણ છે. અહિતરૂપ છે. આહાહા..! જગતની અનુકૂળતા કરવા માટે મથે છે. છે તદ્દન પ્રતિકૂળ રખડવાનો રસ્તો. આહાહા..! પોપટભાઈ! બાહ્ય પદાર્થને રાજી રાખવા કે બાહ્ય પદાર્થ મને રાજીપણું આપે, અનુકૂળતા (મળે), એવી જે બધી.. શું કહેવાય વ્યાકરણ?

મુમુક્ષુ :- લાલાપેઠા.

ઉત્તર :- લાલા પેઠા. બીજાઓની સાથે વાત કરતા પણ જાણે બીજા મારાથી રાજી થાય...

મુમુક્ષુ :- લાલોપતો.

ઉત્તર :- લાલોપતો. લોલુપત એ જુદી ભાષા.

મુમુક્ષુ :- લાલા ચોપડી કહતે હૈં.

ઉત્તર :- હા એ લાલા ચોપડી તમારે કહે છે. આપણે અહીં લાલાપોત કહે છે. આહાહા..! પ્રભુ! તું દુનિયાને રાજી રાખવા અને દુનિયાથી રાજી થવા જેટલો ભાગ એટલું બધું બંધનું દુઃખનું કારણ છે. આહાહા..! અને જેટલો ભગવાનને રાજી રાખવા જા અંદરમાં... આહાહા..! એટલું આત્માને સુખનું કારણ છે. શ્રીમદ્માં એક પત્ર આવે છે શરૂઆતમાં. જગતને રાજી રાખવા.. શરૂઆતમાં, નહિ?

મુમુક્ષુ :- લવથવ કરે.

ઉત્તર :- લવથવ, હોં વધારે. લવથવ. એટલે લવવું અને થવવું. એટલે બીજાને મોટપ બતાવવી, કરવી અને બીજાથી મોટપ લેવી તે લવથવ છે. લવથવ કહે છે લોકો. સમજાણું કાંઈ? લવથવની વ્યાખ્યા એવી છે કે બીજા સાથે વાત કરતાં એને મોટપ દેવી અને એનાથી પોતાને મોટપ લેવી. આહાહા..! પોપટભાઈ! આવું છે. આહાહા..! શ્રીમદ્માં એક પત્ર આવે છે. બીજાને રાજી રાખવા માટે અનંત વાર પ્રયત્ન કર્યો. જગત મને ઠીક રાખે અને એને ઠીક હું રાખું. આહાહા..! એ જૂઠાભાઈ ઉપર છે. જૂઠાભાઈ નહિ, અમદાવાદ? ૨૦-૨૧ (મો પત્રાંક).

‘જગતને રૂંડું દેખાડવા અનંતવાર પ્રયત્ન કર્યું; તેથી રૂંડું થયું નથી. કેમકે પરિભ્રમણ અને પરિભ્રમણના હેતુઓ હજુ પ્રત્યક્ષ રહ્યા છે.’ આહાહા..! ‘એક ભવ જો આત્માનું રૂંડું થાય તેમ વ્યતીત કરવામાં જશે, તો અનંત ભવનું સાટું વળી રહેશે, એમ હું લઘુત્વભાવે સમજ્યો છું;...’ એક ભવ આત્માનું રૂંડું થાય તેમ વ્યતીત કરવામાં જશે. આહાહા..! આ તો શરૂઆતની વાત છે. આત્માનું ભલું થાય. તો ક્યારે? કે પોતે આનંદનો નાથ પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપ, એનો આશ્રય લે તો કલ્યાણ એટલે રૂંડું થાય. રાજેન્દ્ર! આહાહા..! સમજાણું કાંઈ?

‘બાહ્ય પદાર્થોને આશ્રયે...’ આહાહા..! પણ એમાં તો કહ્યું છેને-ઘવલમાં તો કે ‘જિનબિંબ દેખીને નિદ્રત અને નિકાચિત કર્મ નાશ થાય છે.’ લ્યો! એ તો જાણે કે ઓહોહો..! વીતરાગમૂર્તિ શાંત બેઠા છે. એવી વીતરાગમૂર્તિ હું છું, જિનબિંબ હું છું. આહાહા..! જેની નજરું જિનબિંબ ઉપર પડે એ જિનબિંબ આ. પણ ઘવલનું આ ક્વોટેશન આપે. જુઓ! ભગવાનના દર્શનથી જિનબિંબથી પણ નિદ્રત અને નિકાચિત કર્મનો નાશ થાય અને મોક્ષ થાય છે. આહાહા..! ભાઈ! એ જિનબિંબ એ નહિ. અકષાય સ્વભાવનું સ્વરૂપ એ જિનબિંબ આત્મા છે. એને

આશ્રયે હિતરૂપ થાય. આહાહા..! બાકી ત્રણ લોકનો નાથ સર્વજ્ઞ એમ કહે છે કે મારી સામું જોયે તને રાગ થાશે. ભાઈ! તે સંસારનું કારણ છે. આહાહા..! આ વીતરાગની વાણી જુઓ! હું પણ તારાની અપેક્ષાએ બાહ્ય છું. અંદરમાં નથી. આહાહા..! એવા બાહ્ય પદાર્થોના આશ્રયે તને રાગ થશે. આહાહા..! અમારા ગુરુને આશ્રયે, વીતરાગી સંતોને આશ્રયે રાગ થશે. તીર્થંકર કહે છે, અમે છન્નસ્થ હોઈએ અને અમને આહાર દેવાનો ભાવ આવે, આહાહા..! તો રાગ થાશે, ભાઈ!

એ (સંવત) ૧૯૭૭માં ચર્ચા થઈ હતી, ગોંડલ. તમારા વેવાઈ પોપટ જાદવજી. એના ટિકરા વેરે આમની બહેન આપ્યા છે ને? રામજીભાઈના. પોપટ જાદવજી. ... મોઢા આગળ. એની સાથે વાત થઈ હતી કે આમાં આમ આવ્યું છેને શાસ્ત્રમાં કે રેવતીને ત્યાં આહાર વહોરવા ગયા.. ભગવતીમાં પાઠ છે. ભગવાનને રોગ થયો. આહાહા..! ... ભગવાનને રોગ થયો. પીડા... પીડા... પીડા. અરે..! ભગવાનને રોગ ન હોય, ભાઈ! ભગવાનને તો રોગ ન હોય પણ એના શરીરને ન હોય. સમજાણું કાંઈ? ભગવાન જેમાં તીર્થંકરનો આત્મા (રહે), એ તો જન્મથી એને પરમ ઔદારિક શરીર હોય. એનો ડાબલો જ જુદો હોય. કેસર કોથળે ન રખાય. એને જોઈએ કાચના અને પિત્તળના ડબ્બા. એમ ત્રણ લોકનો નાથ તીર્થંકર જે થવાનો છે હજી તો, હોં! એ જન્મે ત્યારથી એનું શરીર પરમ ઔદારિક હોય. આહાહા..! એ કહે છે કે અમને પણ છન્નસ્થ વખતે આહાર દેવાનો તને ભાવ થાય એ શુભભાવ છે, હોં! ભાઈ! આહાહા..! નવરંગભાઈ! આમ કોણ કહે? વીતરાગ સ્વભાવી આત્મા એમ કહે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? ભાઈ! આ તો હિત અને અહિતની બે વાતું છે. આહાહા..! ગજબ વાત!

‘બાહ્ય પદાર્થોને આશ્રયે...’ દેવજીભાઈ! આ મંદિર બનાવ્યું તમે તો શું છે? કહે છે, એને આશ્રયે ભાવ શુભ થાય. એમ કહે છે. ભારે ભાઈ! એ અહિતરૂપ છે. આવે, વીતરાગ પૂર્ણ હોય એને એવો ભાવ આવે, પણ છે તો અહિતરૂપ. આહાહા..! પોતામાંથી ખસીને પરનો આશ્રય લે ત્યાં તો આંગણામાંથી પણ નીકળી ગયો એ તો. આહાહા..! આવી વાત મૂળ સમજ્યા વિના ગમે તેટલા ભાષણો, વ્યાખ્યાનો આપે, એમાં કાંઈ મૂળ ચીજ વીતરાગની આવી નથી. સમજાણું કાંઈ? ગળે ઉતરવું કઠણ પડે. માર્ગ તો આવો છે, ભાઈ! ‘બાહ્ય પદાર્થોને આશ્રયે જે રાગાદિ...’ પુણ્ય ભાવ આદિ થાય તે ‘આસ્રવ-બંધરૂપ હોઈ સંસારનું કારણ છે,...’ આહાહા..! ભાઈ, ભગવાનનો માર્ગ અનેકાંત છે. અનેકાંતની વ્યાખ્યા શું? કે ભગવાનની પૂજાથી, દાનથી પણ ધર્મ થાય અને આત્માના આશ્રયે ધર્મ થાય. (એમ) અનેકાંત માર્ગ છે? અરે..! આત્માને આશ્રયે થાય અને પરને આશ્રયે ધર્મ ન થાય. એમ

અનેકાંત છે. સમજાણું કાંઈ? આ તો ભાઈ, મૂળ માર્ગ છે, બાપુ! આહાહા..! ચૈતન્ય હીરલો મહાપ્રભુ, એનો આશ્રય છોડીને બહારમાં જા છો. આહાહા..! એ વૃત્તિને વ્યભિચારી કીધી છે. નિર્જરા અધિકાર. ૨૦૩ ગાથા. નહિ? આહાહા..! ભારે વાત, ભાઈ! વ્યભિચારી. આહાહા..! સંયોગી ભાવ છે એ, સ્વભાવિક ભાવ નથી.

‘આ રીતે જીવાદિ તત્ત્વોને જેમ છે તેમ જાણીને...’ આ રીતે. સમજાણું કાંઈ? ‘આ રીતે જીવાદિ તત્ત્વોને...’ હિત અને અહિત એવા તત્ત્વો. એમ કીધું ને? સ્વને આશ્રયે હિતરૂપ ભાવ, પરને આશ્રયે અહિતરૂપ ભાવ. એ રીતે તત્ત્વોને જાણીને. આહાહા..! આ પાણીનું ગળવું તો ક્યાંય રહી ગયું નહિ? નવનીતભાઈ! (સંવત) ૨૦૦૫ની સાલ થઈ ગઈને. આ તો ૨૬ વર્ષ થઈ ગયા. .. ગયા. આહાહા..!

‘આ રીતે જીવાદિ...’ સ્વને આશ્રયે થતી નિર્જરા, પરને આશ્રયે થતાં આસ્રવ અને બંધ એ ‘જેમ છે તેમ જાણીને...’ જ્ઞાન કરીને અંદર. ‘તેની સાચી પ્રતીતિ કરી...’ એટલે જાણીને પ્રતીતિ લીધી છે. ૧૭-૧૮માં એમ છે ને? ૧૭-૧૮ ગાથામાં. પહેલું જ્ઞાન કરે. આ આ છે એમ જાણ્યા વિના પ્રતીતિ કોની? આહાહા..! ‘જીવાદિ તત્ત્વોને...’ આવી ગયુંને બધું? જીવતત્ત્વ એનો આશ્રય કરીને થતો સંવર, નિર્જરા, મોક્ષ. બાહ્ય પદાર્થ-અજીવ કે જીવ બીજા ગમે તે. એને આશ્રયે થતો આસ્રવ અને બંધ એ સંસારનું કારણ છે. આહાહા..!

‘સાચી પ્રતીતિ કરીને જે પોતાના જ્ઞાનાનંદ-સ્વરૂપ...’ આ અંતરાત્માની વ્યાખ્યા ચાલે છે, ધર્મી આવો હોય. આહાહા..! ‘પોતાના જ્ઞાનાનંદ-સ્વરૂપ આત્મામાં...’ એમ કહીને એમ કહ્યું કે આત્મા એટલે શું? કે જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપ. આહાહા..! જ્ઞાન એટલે સમજણ અને આનંદ અતીન્દ્રિય. એ જ્ઞાનાનંદ સ્વરૂપ ‘આત્મામાં જ અંતર્મુખ થઈને વર્તે છે તે અંતરાત્મા છે.’ સમજાણું કાંઈ? આ તો સાદી ભાષા છે. આ કાંઈ બહુ એવી નથી. આહાહા..!

‘અંતરાત્માના ત્રણ ભેદ છે-’ હવે એના પાછા ત્રણ ભેદ પાડ્યા. ધર્માત્માના. ‘ઉત્તમ અંતરાત્મા, મધ્યમ અંતરાત્મા અને જઘન્ય અંતરાત્મા.’ સ્વનો આશ્રય લઈને પ્રગટેલી ધર્મ દશા હજી પૂર્ણ થયો નથી. એવા અંતરાત્માના ત્રણ પ્રકાર. ઉત્તમ, મધ્યમ અને જઘન્ય. ‘અંતરંગ-બહિરંગ પરિગ્રહોથી રહિત...’ છેલ્લા બારમા ગુણસ્થાનની વાત છે. ઉત્તમ છે ને? ‘અંતરંગ-બહિરંગ પરિગ્રહોથી રહિત...’ બાહ્યનો સંયોગ વસ્ત્રાદિ નહિ, અંદરનો સંયોગ રાગાદિ નહિ. ‘શુદ્ધોપયોગી આત્મધ્યાની...’ શુદ્ધ ઉપયોગી વીતરાગી પરિણતિવાળો ‘આત્મધ્યાની દિગંબર મુનિ ઉત્તમ અંતરાત્મા છે. આ મહાત્મા...’ ઉત્કૃષ્ટ લેવું છે ને? ‘સોળ કષાયોના અભાવ દ્વારા ક્ષીણમોહ પદવીને પ્રાપ્ત કરીને સ્થિત છે.’ આહાહા..! બારમા ગુણસ્થાનમાં ઉત્કૃષ્ટ અંતરાત્મા લીધો. હજી અંતરાત્મા છેને એ? બારમું-વીતરાગ દશા.

ઉત્તમ અંતરાત્મા.

‘ચોથા ગુણસ્થાનવર્તી વ્રતરહિત સમ્યજ્ઞિ આત્મા...’ સમ્યજ્ઞિ ચોથા ગુણસ્થાનવાળો. વ્રતરહિત ‘સમ્યજ્ઞિ આત્મા જઘન્ય અંતરાત્મા કહેવાય છે.’ નીચલી દરજ્જાનો અંતરાત્મા કહેવાય છે. કેમ કે આત્માનો આશ્રય લીધો છે પણ હજી કષાય બાકી છે. અને અહીં આશ્રય લીધો અને પૂર્ણ કષાયરહિત થઈ ગયો-ઉત્કૃષ્ટ ઉત્તમ આત્મા આહાહ..! ‘આ બેની (જઘન્ય અંતરાત્મા અને ઉત્તમ અંતરાત્માની) મધ્યમાં રહેલા સર્વે...’ પાંચમા ગુણસ્થાનવાળા મધ્યમ અંતરાત્માથી તે અગિયારમા ગુણસ્થાન (સુધી). સમજાણું કાંઈ? ચોથા ગુણસ્થાનથી જઘન્ય અંતરાત્મા કહેવાય. ‘આ બેની મધ્યમાં રહેલા સર્વે મધ્યમ અંતરાત્મા છે,...’ આહાહા..! ‘અર્થાત્ પાંચમાથી અગિયારમા ગુણસ્થાનવર્તી...’ ગુણસ્થાનવર્તી-ગુણસ્થાનમાં વર્તનારા. આહાહા..! જેને આત્માનો આનંદ ચોથા ગુણસ્થાનવાળા સર્વાર્થસિદ્ધના દેવને અવિરત સમ્યજ્ઞિ થઈ ગયો અને જેને પાંચમું ગુણસ્થાન અંતરમાં પ્રગટ થયું છે. આહાહા..! એને આનંદની ધારા વિશેષ થઈ ગઈ છે. શાંતિ ચોથા કરતા સર્વાર્થસિદ્ધના એકાવતારી દેવ ત્યાંથી નીકળીને મનુષ્ય થઈને મોક્ષ જનારા, એના કરતાં પણ જેને અંતરમાં આનંદની છોળ... આહાહા..! અકષાયભાવ, બીજા નંબરનો કષાયભાવ ટળીને જેને એવી શાંતિ... શાંતિ... શાંતિ... ઉપશમ રસ જેને વધી ગયો છે ચોથા કરતાં, એને મધ્યમ અંતરાત્મા કહીએ. કહો, સમજાણું કાંઈ?

‘પરમાત્મા’ કોને કહીએ હવે? મુનિ પણ છઠ્ઠે ગુણસ્થાને મધ્યમ અંતરાત્મામાં આવ્યા. સાચા મુનિ. આહાહા..! જેણે આત્માનું અવલંબન લઈ અને બે કષાયનો નાશ કર્યો છે એ મધ્યમ પાંચમા ગુણસ્થાનવાળા. જેણે ભગવાન આત્માનો આશ્રય લઈ, પરમ શુદ્ધોપયોગી થઈ... આહાહા..! એ આવે છે પ્રવચનસારમાં. પહેલી પાંચ ગાથામાં. પરમ શુદ્ધોપયોગી. આહાહા..! એ આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ. આહાહા..! એને મધ્યમ અંતરાત્મા કહીએ. અરે..! સાતમા ગુણસ્થાનથી બારમા અપ્રમત્ત દશામાં રહેલા. જેનો દ્રવ્યસ્વભાવ જોતાં જે પર્યાયનો જેમાં નિષેધ થાય છે. પહેલેથી છઠ્ઠા સુધી, સાતમા સુધી .. પહેલેથી છઠ્ઠા સુધી પ્રમત્ત, સાતમાથી ચૌદ સુધી અપ્રમત્ત.

‘જ વી હોદિ અપ્પમત્તો જ પમત્તો’. જેને અપ્રમત્ત અને પ્રમત્ત દશા નથી, એવો ભગવાન જ્ઞાયકસ્વભાવ, જેમાં કેવળજ્ઞાનની પર્યાય નથી. આહાહા..! વસ્તુ જે દૃષ્ટિ-સમ્યજ્ઞર્શનનો વિષય, સમ્યજ્ઞર્શન જે ધર્મની શરૂઆત જઘન્ય અંતરાત્મા એનો વિષય જે છે એ તો વસ્તુ છે. એ વસ્તુમાં અપ્રમત્ત કે પ્રમત્ત દશા નથી. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? સાચી પ્રમત્ત-અપ્રમત્તદશા, હોં! ‘જ વી હોદિ અપ્પમત્તો જ પમત્તો જાણગો દુ જો ભાવો.’ જ્ઞાયકભાવ

હોં! ભાવ લીધો છે ને? એ ભાવવાનનો ભાવ લીધો છે. જ્ઞાયકભાવ, ત્રિકાળ જ્ઞાયક સ્વભાવ. જે સમ્યક્દર્શનનો આશ્રય છે, વિષય છે, ધ્યેય છે. એ ચીજ જે છે એને આત્મા કહીએ. એ આત્મામાં પ્રમત્ત-અપ્રમત્ત દશાઓ નથી. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? ઓહો..! બાપુ! મારગડા આવા છે, ભાઈ! લોકો એમ કહે છે, તમે કોઈને માનતા નથી. અરે.. બાપુ! પંચ પરમેષ્ટીને નથી માનતા? અને તમને શંકા શું કરવા પડે છે? પંચ પરમેષ્ટીને માને એમાં હો તો તમે એમાં આવી જાવ છો અને ન હો તો બહાર રહી જાવ છો.

મુમુક્ષુ :- એમાં હોય ..

ઉત્તર :- હોય તો છે કહેવાય ને? આહાહા..! બાપુ! તિરસ્કાર માટે નથી. ભાઈ! એ વસ્તુનું સ્વરૂપ છે. એ વસ્તુના સ્વરૂપનું જે તમે માનો છો એવું સ્વરૂપ ન હોય તો એ માન્યતા કરવી એ પોતાને માટે છે, એ કાંઈ પરને માટે નથી. આહાહા..! જે સત્યના પડખે આવીને વાત હોય તે વાત એની છે. સમજાણું કાંઈ? સત્યને પડખે આવ્યો નથી અને માની બેઠો છે કે અમે સાધુ છીએ, શ્રાવક છીએ. માનો બાપુ! લાભ નહિ થાય, ભાઈ! એ ભવના બોજા નહિ ટળે. સમજાણું કાંઈ? ભવનો બોજો. આહાહા..! નિગોદમાં એક અંતર્મૂર્તમાં એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ. ગજબ વાત છે ને! આહાહા..! નિગોદના જીવ એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ કરે. આહાહા..! એમ કહીને એમ કહે છે..

આ બાયડ્યું હોય છે ને? સાડલા ઘણી જાતના રાખે. શું કહેવાય ઈ? શું કહેવાય તમારું એ? ટ્રેક-ટ્રેક. ભૂલી જવાય. જુદી જુદી જાતના કપડા પહેરે. જોયું છે? દિશાએ જાય ત્યારે જુદું, ક્યાંક ચાર વાગે રોવા જાય તો જુદું. એવું છે ને? ગામમાં જાવું હોય તો જુદું. કેટલી જાતના રાખે ટ્રેકમાં. નંબર.. નંબર... નંબર... નંબર... નંબર.. એમ આ રાજાઓ મોટા કેટલી જાતના જોડા રાખે. ભાવસિંહજીને ૩૫ જોડ નીકળી હતી મરી ગયા ત્યારે. બીજું કહેવું છે અમારે. કે જેમાં જેની પ્રીતિ છે એ બદલાવ્યા જ કરે. આ કરું... આ કરું... આ કરું... આ કરું...

એમ નિગોદના જીવને ભવનો પ્રેમ છે. આહાહા..! અંતરમૂર્તમાં ફેરવ્યા કરે છે. સમજાણું કાંઈ? આદમીને એવા થોડા ફેરવે. આદમી એવા હોય છે. સવારના કપડા જુદા, સાંજના જુદા, સુવાના જુદા. રાજા હોય એને સુવાના જુદા હોય, બહારના જુદા હોય. એ બધી જાત હોય. આને બાયડ્યુંને એવું હોય. ભાત પાડેલી અહીં જવાય, ઢીકણું હોય તો આમ જવાય, ઓલામાં તો સાદા હોય. ભિન્ન-ભિન્ન.. આહાહા..! એનો અર્થ એ છે કે એને એના ઉપર પ્રેમ છે. અને પ્રેમ છે તેથી એને બદલાવી બદલાવીને સારો કેમ દેખાઉં? એમ ભવભ્રમણમાં એક શ્વાસમાં અઢાર ભવ (કરે છે). આહાહા..! બાપુ! વાત નથી. એને ભવનો પ્રેમ છે

અવ્યક્તપણે. એને એમ નથી કે હું ભવ બદલાવું છું. પણ ભવના ભાવનો મિથ્યાત્વનો પ્રેમ છે ને? એ મિથ્યાત્વમાં અનંત ભવ કરવાની તાકાત છે. એક શ્વાસોશ્વાસ હોં! એમાં અઢાર ભવ. શું એ વાત છે! આહાહા..! સર્વજ્ઞ ભગવાન પરમાત્માએ જોયું અને કહ્યું છે ઈ.

કહે છે કે એ બધા ભવોની તાકાત મિથ્યાત્વમાં છે. જેને મિથ્યાત્વનો રસ છે એ ભવ કર્યા જ કરશે. અને જેણે એ રસ તોડ્યો છે... આહાહા..! જેમાં ભવ અને ભવનો ભાવ નથી એવો જે ભગવાન, ભવ અને ભવનો ભાવ નથી એવો જે ભગવાન આત્મા, એનો આશ્રય લેશે એને ભવ નહિ થાય. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? બાકી બધી .. આમ કર્યા, આને સમજાવ્યા, અમે આવું કરાવ્યું, અમે લાખો ખર્ચાવ્યા, મોટા ૨૬-૨૬ લાખના બંગલા કર્યા, માટે એમાંથી કાંઈક ધર્મ થાય એ વાતમાં જરીએ માલ નથી. એઈ..! સમજાણું કાંઈ? અમે પાઠશાળાઓ ઘણી કાઢી. શું કહેવાય? શિક્ષણ શિબિર કાઢી. એઈ..! એ બધો વિકલ્પ છે. એ વિકલ્પ તો આસ્રવ છે, અહિતનું કારણ છે. આ તે વાત, બાપા! આહાહા..! ચંદુભાઈ! આવી વાત છે, ભાઈ!

કહે છે કે એ અંતરાત્મા પાંચમાથી તે અગિયાર સુધી. આહાહા..! મુનિને તો શુદ્ધોપયોગી જ કહ્યા છે. માથે શુદ્ધોપયોગી જે કહ્યા તે સોળ કષાયના અભાવવાળાને. ઉત્કૃષ્ટ આત્મા લેવો છે ને અંતરાત્મા. એટલે. બાકી મુનિને પ્રવચનસારની પાંચ ગાથામાં પરમશુદ્ધોપયોગી (કહ્યા છે). આહાહા..! એ પંચ મહાવ્રતનો પાળનાર અને નણ એમ શબ્દ લીધા નથી. એ કાંઈ વસ્તુ નથી. આહાહા..! નણપણું તો તિર્યચને પણ છે. એમ આવે છે ને? અષ્ટપાલુડમાં આવે છે.

મુમુક્ષુ :- ..

ઉત્તર :- હા, આવે છે. તિર્યચપણું છે એને. ભાવપાલુડમાં બહુ આવ્યું છે. ભાઈ ગયા? પ્રવિણભાઈ ગયા. નહિ? પ્રવિણભાઈ બહુ ખુશી હતા. ભાવપાલુડ લઈ ગયા છે ત્યાં? આહાહા..! એમાં જિન ભાવના બહુ આવી હતી. આવી હતીને ભાઈ? જિન ભાવના વિના એટલે કે વસ્તુ વીતરાગસ્વરૂપ છે તેની ભાવના વિના. આહાહા..! ભાઈ! ભાવ જિન સ્વરૂપની ભાવના વિના અનંતી વાર દ્રવ્યલિંગો લીધા અને પંચ મહાવ્રત પાળ્યા. પણ એ તો બધો બાહ્ય પદાર્થના આશ્રયનો ભાવ છે. આહાહા..! અરે..! આ આંતરો ક્યારે સમજે? આ દીક્ષા લે છે ને ઉપરાઉપર. બાપુ! દીક્ષા કોને કહેવી, ભાઈ! તને ખબર નથી. હજી તો મિથ્યાત્વમાં કેટલા ઊંડા પડ્યા છે એની એને ખબર નથી. આહાહા..!

કહે છે કે પંચમ ગુણસ્થાનથી છઠ્ઠે આવ્યા. અંતરાત્મા છે, મધ્યમ અંતરાત્મા છે. આહાહા..! અંતર સ્વરૂપ છે એને અહીં પકડ્યું છે. પૂર્ણાનંદના નાથને જેણે દષ્ટિમાં લીધો છે. જેણે

વર્તમાન જ્ઞાનની પર્યાયમાં પૂર્ણાનંદ સ્વરૂપને જ્ઞેય બનાવ્યું છે. આહાહા..! અને જે પૂર્ણાનંદના સ્વરૂપમાં શુદ્ધોપયોગી રમે છે એને મધ્યમ અંતરાત્મા કહેવામાં આવે છે. આહાહા..! આવું એનું સ્વરૂપ જ છે, હવે એમાં કરવું શું? અને આ તો એમ કહે, નહિ. અમને માનો. બાપા! તમને માનીએ? બાપા! તમને માનીએ તો તમે કોણ છો અને ક્યાં છો એ તમને ખબર નથી? આહાહા..! અહીં તો ત્યાં સુધીને અંતરાત્મા કહ્યા.

હવે પરમાત્મા. ‘જેમણે અનંતજ્ઞાન-દર્શનાદિરૂપ ચૈતન્ય શક્તિઓનો...’ ભારે ભાષા કરી છે. અનંત જ્ઞાન દર્શનરૂપી જે શક્તિઓ છે, ગુણ છે, સ્વભાવ ભગવાન આત્માનો એ સ્વભાવ છે. આહાહા..! એનો ‘પૂર્ણપણે વિકાસ કરી...’ પૂર્ણપણે વિકાસ કરી. જ્ઞાનાવરણીયનો નાશ કરી એમ ન લેતા, આ શક્તિઓનો પૂર્ણ વિકાસ કરી. અસ્તિથી લીધું છે ને. ક્યાંક ક્યાંક નાસ્તિ આવે ભલે પણ એ કાંઈ જ્ઞાનાવરણીયનો નાશ થતાં વિકાસ થાય છે એમ છે નહિ. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ?

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- એ આવે વ્યવહારના ગ્રંથમાં. વ્યવહારના કથન ઘણાં હોય. એથી કહ્યુંને કે વ્યવહારનય એક દ્રવ્યમાં બીજા દ્રવ્યની વાત કરશે. એક ભાવમાં બીજા ભાવને મેળવશે. કારણ કો’ક અને કાર્ય કો’ક એમ કહેશે. એમ માન્યતા કરશો તો મિથ્યાત્વ છે. આહાહા..! ત્યારે વ્યવહારનય ભગવાને નથી કીધો? પણ વ્યવહારનય છે એટલું. પણ વ્યવહારનય આશ્રય કરવા લાયક છે એમ ક્યાં આવ્યું ત્યાં? વ્યવહારનય છે એટલું એણે જાણવું જોઈએ. સમજાણું કાંઈ? આહાહા..!

અહીં તો વ્યવહારનયનો વિષય સંસાર નથી? બંધ નથી? આસ્રવ નથી? વસ્તુ છે. તેથી શું? અરે..! એની નિર્મળ પર્યાય પણ વ્યવહારનયનો વિષય છે. વસ્તુ છે તે નિશ્ચયનયનો વિષય છે. આહા..! આનંદ અને શાંતિ પ્રગટી ચોથે, પાંચમે, છઠ્ઠે એ પણ વ્યવહાર છે. એ આત્મવ્યવહાર છે. અને રાગાદિ દયા, દાનને પોતાના માનીને રહેવું એ મનુષ્યનો સંસારિક વ્યવહાર છે. મનુષ્ય વ્યવહાર કહ્યો છે. પ્રવચનસાર-૯૪. આહાહા..! ભગવાન ભૂલાની ખડકી. અમારે છે ને આત્મારામની? એમના બાપ-દાદા .. ભગવાન ભૂલા. એમ આ ભગવાન ભૂલ્યો છે. એની ખડકીએ ચડી ગયો. રાગની અને પર્યાયના આશ્રયની ને આની.. આની.. આની... આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- .. આત્મારામ થઈ ગયો.

ઉત્તર :- આત્મારામ ભગવાન ભૂલામાં રહે છે ને. આ તો કુટુંબ તરીકે છે. આહાહા..! આત્મારામ.. એ રાગની ક્રિયા અને આ ક્રિયા.. આ ક્રિયા.. આ ક્રિયા.. એ હું કરું છું

અને એ મને લાભદાયક છે, એ ભગવાન ભુલ્યાની ખડકીએ, ભૂલની ખડકીએ ચડી ગયો છે. સમજાણું કાંઈ?

પરમાત્મા તો આને કહીએ કે પૂર્ણપણે વિકાસ કરી સર્વજ્ઞ (પદ) પ્રાપ્ત કર્યું છે. આહાહા..! છે ને? સર્વજ્ઞપદ. ‘તે પરમાત્મા છે.’ ‘પરમાત્માના બે પ્રકાર છે-’ ઓલા અંતરાત્માના ત્રણ પ્રકાર હતા. ‘સકલ પરમાત્મા..’ સકલ-કલ એટલે શરીર, શરીરસહિત પરમાત્મા અરિહંત પરમાત્મા. ‘નિકલ પરમાત્મા.’ શરીરરહિત પરમાત્મા સિદ્ધ પરમાત્મા. ‘અરહંત પરમાત્મા તે સકલ પરમાત્મા છે અને સિદ્ધ પરમાત્મા છે તે નિકલ પરમાત્મા છે, તેઓ કેવલજ્ઞાનાદિ અનંતચતુષ્ટયથી સહિત છે.’ બેય પણ કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન, અનંત આનંદ જેની દશામાં પૂર્ણ પવિત્રતા પ્રગટ થઈ ગઈ છે એને પરમાત્મા કહેવામાં આવે છે. કોઈ જગતનો કર્તા છે, જગતને તારવા અવતાર લે ને એ પરમાત્મા છે એમ નથી. સમજાણું કાંઈ?

‘અરહંત પરમાત્માને ચાર અઘાતિ કર્મો બાકી છે. તેનો ક્ષણે ક્ષણે ક્ષય થતો જાય છે.’ ક્ષય થતો જાય છે હોં! કરે તો નહિ. ‘તેમને બહારમાં સમવસરણાદિ દિવ્ય વૈભવ હોય છે.’ તીર્થંકરની .. વાત છે. ‘સમવસરણાદિ દિવ્ય વૈભવ હોય છે. તેમને ઈચ્છા વિના ભવ્ય જીવોને કલ્યાણરૂપ દિવ્યધ્વનિ છૂટે છે.’ ઈચ્છા વિના ઐ ધ્વનિ ભવ્ય જીવોને કલ્યાણરૂપ (છૂટે છે). ભાષા તો એમ કહેવાય ને. કોઈ કહે કે વાણીનો આશ્રય લે તો વિકલ્પ થાય. એ બતાવીને એ બતાવે છે અંદર ઈ કે અમારું પણ લક્ષ છોડીને તારું લક્ષ કર તો તારું કલ્યાણ થાય. એવી વાણી સાંભળવાની. સમજાય છે કાંઈ? આ વાત બેસવી ખરેખર...

મુમુક્ષુ :- એ તો જે બેસાડવા માગે એને બેસે.

ઉત્તર :- બરાબર બેસે. એ તો વસ્તુની સ્થિતિ જ આવી છે ત્યાં. આહાહા..! વસ્તુ પોતે જ પોકાર કરે છે. એમાં પરના કહેનારા ગમે તેવા હોય એની સાથે સંબંધ શું છે?

‘તેમને ઈચ્છા વિના ભવ્ય જીવોને કલ્યાણરૂપ દિવ્યધ્વનિ...’ જોયું! ‘તેઓ પરમ હિતોપદેશક છે.’ હિતના ઉપદેશ કરનારા છે. લ્યો, એ કેવળી પાછા હિતના ઉપદેશ કરનારા છે. નિમિત્તપણે વાણી છે ને એટલે હિતના ઉપદેશ કરનારા કહેવાય. આહાહા..! તે પણ પરમ હિતોપદેશક. આત્માનું કલ્યાણ કેમ થાય? મોક્ષ કેમ થાય? એવા પરમ હિતના ઉપદેશક છે. આહાહા..! સંસારદશાનો વ્યય, મોક્ષદશાનો ઉત્પાદ (થાય) એવો ભગવાનનો ઉપદેશ છે.

‘પરમ ઔદારિક શરીરના સંયોગસહિત હોવાથી...’ પરમ ઔદારિક શરીર હોય છે કેવળીને. તીર્થંકરને તો જન્મથી હોય છે. પણ આ તો કેવળીની વાત છે ને? આહાહા..! ‘પરમ ઔદારિક શરીરના સંયોગસહિત હોવાથી તેઓ સકલ (કલ-શરીર સહિત)

પરમાત્મા કહેવાય છે.’ આહાહા..! ભલે શરીર હો, પણ છે પરમાત્મા. ભાવમોક્ષ છે. એને અરિહંત પરમાત્મા કહેવાય છે. આવા પરમ ઔદારિક શરીર (હોય) એને રોગ કહેવો. હમણા કાંઈક વાંચ્યું હતું કાલે. બહુ પીડા. એમ કે ભગવાનને બહુ પીડા થઈ. સિંહ અણગારને બોલાવ્યા, જાવ. લેવા જાવ. એમ આવે છે ભગવતીમાં.

મુમુક્ષુ :- પણ વીતરાગને પીડા થાય?

ઉત્તર :- શરીરમાં પીડા હોય ને. શરીર છે ને એને? અગિયાર પરિષદ છે ને? શાસ્ત્રમાં નથી લીધું? અગિયાર પરિષદ છે કેવળજ્ઞાનીને. એ તો ઉપચારથી કથન છે. કર્મ પડ્યું છે ચાર અઘાતિ એટલે. આહાહા..! હજી અરિહંતની પણ ખબર ન મળે અને જે શાસ્ત્રમાં અરિહંતના કેવળજ્ઞાન વખતે રોગ થાય, પીડા થાય, એ દવા લાવે ને દે ને એ શાસ્ત્ર નહિ, ભાઈ! આકરું બહુ. સમજાણું કાંઈ? જ્યંતિભાઈ! સાંભળ્યું છે કે નહિ બધું? નથી સાંભળ્યું તમે? લોહીખંડ ઝાડો પછી ભગવાનને લોહીખંડ ઝાડો. એના ભક્તોને ઈન્દ્રોને (પણ) ન હોય. એના દેવને હોય. આહાહા..! આ તે કાંઈ વાત! એને ખબર નથી. નથી તત્ત્વની, આત્માની ખબર, નથી એને પુણ્ય-પાપની. નવેય તત્ત્વની ભૂલ છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? ઈ આવ્યું હતું, બે દિ’ પહેલા. ... ભગવાનને આમ થયું.. આમ થયું. છાપુ છે ને સ્થાનકવાસીનું? જેન પ્રકાશમાં. એમાં છે. ભગવાનને પીડા થઈ, ભગવાનને આમ થયું. અરે..! ભાઈ! આ શું કર્યું તેં? એ શાસ્ત્રની રચના એ સંતોની રચના નહિ. ભાઈ! એ આત્મજ્ઞાનીની રચના નહિ. આહાહા..! એથી કોઈનો તિરસ્કાર કરવો છે એમ નથી. વસ્તુનું સ્વરૂપ આમ છે. તેને બીજી રીતે માનતા માન્યતા ઊંઘી થઈ જાય છે. આહાહા..! કહે છે, એને તો પરમઔદારિક શરીર (હોય).

‘જે જ્ઞાનાવરણાદિ દ્રવ્યકર્મ, રાગાદિ ભાવકર્મ અને શરીરાદિ નોકર્મથી રહિત છે, શુદ્ધજ્ઞાનમય છે,...’ આ સિદ્ધની વાત છે. આ સિદ્ધની. ‘ઔદારિક શરીર (કલ) રહિત છે, તે નિર્દોષ અને પરમ પૂજ્ય સિદ્ધ પરમેષ્ઠી નિકલ પરમાત્મા કહેવાય છે. તેઓ અનંતકાળ સુધી અનંત સુખ ભોગવે છે.’ આવા સિદ્ધને સિદ્ધ કહેવાય. જેણે અનંત આનંદ પ્રગટ કરીને અનંત આનંદ સાદિઅનંત અનુભવશે, અનુભવે છે. આહાહા..! ‘આત્મામાં પરમાનંદની શક્તિ ભરી પડી છે.’ એ આત્મધર્મમાંથી નાખ્યું છે. છે ને નીચે? આત્મધર્મમાં આવ્યું છે ને એમાંથી. શું કહેવાય આ બહુ હસ્ત...

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- એ નહિ. એ નહિ. આ તો ..સિદ્ધ છે. હસ્ત સિદ્ધ.

મુમુક્ષુ :- સિદ્ધ હસ્ત.

ઉત્તર :- સિદ્ધ હસ્ત. હા હા એ સિદ્ધ હસ્ત. ભાઈએ એક પુસ્તક બનાવ્યું છે ને નહિ આ? ડોક્ટર .. એમાં લખ્યું છે, હરિભાઈએ નાખ્યું છે. સિદ્ધ હસ્ત છે આ. આત્મધર્મ લખવામાં લખ્યું છે. એક શબ્દ આવ્યો હતો આજ. .. ત્યાં આવ્યું છે ને? ઓલો નહિ? ત્યાંનો કો'ક છે. અહિંસા પરમો ધર્મ. છે રુચિવાળો અહીંની. અહીંની વાત વધારે છાપે. હરિભાઈનું લખાણ પત્ર મોટું છે. એમાં શું થયું? સત્ય વાત ગોઠતી હોય તો એને સારું લાગે તો એમાં શું છે?

‘આત્મામાં પરમાનંદની શક્તિ ભરી પડી છે.’ આહાહા..! તું આમ ફાંકા મારે છો બહારમાં આનંદને માટે એટલે કે મજાને માટે એટલે કે સુખી થવા માટે. મૂર્ખાઈ છે. કેમ કે પરમાનંદની શક્તિથી ભરેલો પરમાત્મા પોતે આત્મા એવડો છે. આહાહા..! ‘આત્મામાં પરમાનંદની શક્તિ...’ એટલે ગુણ હોં! ‘ભરી પડી છે.’ જેમ શીશીમાં દૂધ ભર્યું હોય એમ ને? એ દાખલો આવે છે. એમ નથી. એમ ક્યાં છે? જેમ દૂધમાં મીઠાશ પડી છે એમ. દૂધ શીશીમાં વાસણમાં પડ્યું છે એમ નહિ. એમ ગુણ કોઈ ચીજ છે એમાં પડ્યા છે એમ નથી. એ પરમાનંદરૂપી શક્તિ ભગવાન દ્રવ્યમાં પડી છે. આહાહા..! તે શક્તિ ભરી પડી છે. આહાહા..!

‘બાહ્ય ઈન્દ્રિય-વિષયોમાં વાસ્તવિક સુખ નથી.’ ઈન્દ્રિયના વિષયો શબ્દ-રૂપ-રસ-ગંધ-સ્પર્શ એમાં જરીએ મજા નથી. એ તો ઝેરના પ્યાલા દુઃખના પીવા છે એને. સમજાણું કાંઈ? ‘એમ અંતર પ્રતીતિ કરીને ધર્મી જીવ અંતર્મુખ થઈને...’ અંતર્મુખ થઈને ‘આત્માના અતીન્દ્રિય સુખનો સ્વાદ લે છે.’ આહાહા..! ‘આત્માના અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ લે છે.’ આહાહા..! એને અંતરાત્મા અને ધર્મી કહીએ કહે છે. સમજાણું કાંઈ?

હવે આ દાખલો આપણે ઘણીવાર આપીએ છીએ ને? એ નાખ્યો છે એણે. ‘જેમ લીંડીપીપરના દાણે દાણે ચોસઠ પહોરી તીખાશની તાકાત ભરી છે. તેમ પ્રત્યેક આત્માનો સ્વભાવ પરિપૂર્ણ જ્ઞાન-આનંદથી ભરેલો છે, પણ તેનો વિશ્વાસ કરી...’ આહાહા..! એ પૂર્ણ જ્ઞાન ને આનંદથી અસ્તિત્વ છે એનો વિશ્વાસ કરીને પ્રતીતમાં લઈને, જ્ઞાનમાં જ્ઞેય બનાવીને પછી પ્રતીતમાં લઈને એટલે વિશ્વાસ. એમ. ‘અંતર્મુખ થઈ તેમાં અકાગ્ર થાય તો તે જ્ઞાન-આનંદનો સ્વાદ અનુભવવામાં આવે. આત્માથી ભિન્ન બાહ્ય વિષયોમાં ક્યાંય આત્માનો આનંદ નથી. ધર્માત્મા પોતાના આત્મા સિવાય બહારમાં ક્યાંય સ્વપ્નમાં ય આનંદ માનતો નથી.’ આહાહા..!

(શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)

